

Varför nationella prov?

240 sidor • 2009
Art.nr 33478-01 • ISBN 9789144056296
www.studentlitteratur.se/33478

Utkommer: slutet av oktober

För mer information kontakta:
Gun Malmros
Utgivningsgrupp Lärarutbildning
gun.malmros@studentlitteratur.se
046-31 21 94

OM FÖRFATTAREN

Christian Lundahl är fil.dr i pedagogik och forskarassistent vid Uppsala universitet. Han har tidigare skrivit böckerna *Viljan att veta vad andra vet. Kunskapsbedömning i tidigmodern, modern och senmodern skola* (2006) samt *Idén om en helhet. Utvärdering på systemteoretisk grund* (2002).

CHRISTIAN LUNDAHL

Varför nationella prov?

– framväxt, dilemman, möjligheter

Varför har vi nationella prov? Varför ser de ut som de gör? Vilka problem respektive förtjänster bär de med sig? I boken sammanställs de nationella provens historia fram till nutid – en historia om professionsgränser, styrning, legitimitet och kriser och om den moderna skolans framväxt.

Nationella prov, ämnesprov, diagnostiska material och kursprov är kunskapsbedömningar som staten ansvarar för. Från 1920-talet fram till slutet av 1990-talet har centralt utarbetade prov i huvudsak getts i språkämnen och matematik, för att därefter expandera kraftigt vad gäller både ämnen och åldrar. 2009 införs exempelvis obligatoriska prov i årskurs 3.

För att lärare ska kunna göra etiskt och pedagogiskt försvarbara bedömningar behövs insikter om bedömandets positiva och negativa konsekvenser. I boken presenteras också alternativa bedömningsformer som komplement och kontrast till de nationella proven.

Med denna bok bidrar Christian Lundahl med central och avgörande kunskap för lärares kompetens att arbeta med mätning och bedömning i skolan.

Ulf P. Lundgren, professor vid Uppsala universitet

Boken vänder sig till alla blivande och verkssamma lärare, skolledare samt skoladministratörer som ansvarar för och/eller berörs av nationella kunskapsbedömningar och utvärderingar.

Innehållsförteckning ►

Studentlitteratur AB, Box 141, 221 00 Lund • Tel 046-31 20 00 • www.studentlitteratur.se

Ja tack, jag beställer boken:

ex. av **Varför nationella prov?**,

..... ART.NR 33478-01, Å 200 KR (VÅRT ORD. INTERNETPRIS 240 KR)

Leveransadress

Fakturaadress (om annan än leveransadress)

Namn

Namn

Organisation/Företag

Organisation/Företag

Avd./Inst.

Avd./Inst.

Postadress

Postadress

Postn./Ort

Postn./Ort

Min e-postadress (v.v. texta)

Org.nr/VAT.nr

Moms (6 %) och frakt tillkommer. Kupongen gäller endast hos Studentlitteratur t.o.m. 2009-12-31. Ingen returrätt. Privatpersoner har rätt att ångra köp inom 14 dagar. För EU-länder utanför Sverige, ange VAT.nr vid beställning. Namn- och adressuppgifter behandlas med hjälp av modern informationsteknik och lagras för marknadsföringsändamål hos Studentlitteratur AB. Se vidare under cookies/personuppgifter på www.studentlitteratur.se.

Frankeras ej.
Studentlitteratur
betalar portot.

Studentlitteratur

Svarspost

Kundnr 200011003

SE-228 11 Lund

Sverige

Varför nationella prov?

– framväxt, dilemman, möjligheter

Innehållsförteckning

Förord 9

Inledning 11

DEL I. 1923–1964

Förädlad tradition eller vetenskaplig konstruktion? 17

KAPITEL 1 De centralt utarbetade provens tillkomst 19

Hur förädlade prov tänktes förbättra undervisningen 19

Standardproven och den svenska progressivismen 20

KAPITEL 2 Standardproven centraliseras 27

Behovet av standardprov och Statens psykologisk-pedagogiska institut 27

1940-talets betygsutredningar – standardproven börjar styra 31

KAPITEL 3 Prov eller test? 39

Frits Wigforss provfilosofi utmanas 39

Proven fjärras från den pedagogiska praktiken och närmar sig politiken 44

De nya vetenskapliga proven 46

Sammanfattande kommentar 57

DEL II. 1965–1990

Prov för läroplanen eller för utvärdering? 59

KAPITEL 4 Didaktiska perspektiv och legitimitets-kris 61

Skolöverstyrelsens provverksamhet, centralprov och målprecisering 61

Proven får nya syften när de införs i gymnasieskolan 62

Provverksamheten integreras med nationell utvärdering 70

Provens legitimitetskris 75

KAPITEL 5 Ny läroplan och nya provtyper 81

Den statliga provkonstruktionen utlokaliseras igen 81

Provens koppling till betygen lättas upp 82

Proven ska mäta kunskaper som är av betydelse för vardagslivet 83

Att konstruera elevtillvända prov 86

Sammanfattande kommentar 91

DEL III. 1990–2009

Proven på en mål- och resultatstyrd kunskapsmarknad 93

KAPITEL 6 Centralt utarbetade prov i ett nytt styrsystem 95

Provens syften omprövas i övergången till mål- och resultatstyrning 1990–1994 95

Prov som utvärdering, uppföljning och/eller utveckling? 98

Provens syften formuleras – regeringens provuppdrag 1992–2008 108

Mot ett nationellt system för kunskapsbedömning 120

KAPITEL 7 Det nationella provsystemet 121

Utveckling och omfattning 1994–2009 121

Att konstruera de nationella proven 129

Ämnesproven i engelska 133

Ämnesproven i matematik 141

Ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk 150

De provansvariga institutionernas forskning 159

KAPITEL 8 Resultatpublicering och resultat-användning 163

Önskad och faktisk användning 163

Insamlingsrutiner 164

Proven som implementeringsverktyg och ämnesdidaktiska anvisningar 165

Användning i utvärdering 169

Användning som uppföljning 172

Kan proven motiveras utifrån hur de används? 180

Sammanfattande kommentar 183

KAPITEL 9 Att använda prov och bedömningar i klassrummet 189

Från bedömning för sortering till bedömning för lärande 189

KAPITEL 10 Provens långsamma och snabba språk 199

Proven under olika läroplanskoder 199

Metodappendix 211

Referenser 213

Appendix 229

Sakregister 233